

Etiske betraktninger og dilemmaer vedrørende avslutning av logopedundervisningen.

Det er ingen enkle svar på når en logopedundervisning bør avsluttes. Noen av årsakene til dette er at en logopedundervisning favner et vidt spekter av mennesker i forskjellige aldre og med medfødte eller ervervede språk- tale- kommunikasjonsvansker. Disse menneskene finner vi på forskjellige arenaer i samfunnet: i barnehagen, på skolen, hjemme, på institusjoner osv. Vi vil likevel komme med noen betraktninger som det er verdt å ha med seg både underveis i undervisningen og når vi begynner å vurdere hvorvidt vi bør avslutte.

I Yrkesetiske retningslinjer for medlemmer i Norsk Logopedlag står det under punkt C-5: «Et medlem bør ikke fortsette å arbeide med en person når det synes klart at vedkommende ikke vil ha utbytte av logopedisk arbeid.» Men hvor enkelt er det å vurdere om brukeren/eleven vil ha utbytte av videre undervisning? Er dette en avgjørelse som logopeden skal ta alene eller i samarbeid med bruker/elev, pårørende og eventuelt andre fagfolk? Mange typer språk- tale- kommunikasjonsvansker vil vare livet ut, hva med vedlikeholdstrening for voksne som er hjemlet i Opplæringslova & 5-2? Ved noen tilfeller ligger det en sakkyndig vurdering til grunn for undervisningen som begrenser den til et visst antall timer. Er det mulig å si noe om varigheten av et undervisningsforløp før det har begynt? En Individuell plan (IP) og en Individuell Opplæringsplan (IOP) vil også si noe om undervisningens omfang og mål. Hvor lett er det å sette konkrete mål for en logopedundervisning?

Dette er noen av spørsmålsstillingene som reiser seg – og det finnes sikkert flere! Vi vil nå se på noen momenter som vi synes er viktige å ha med seg i en vurdering om hvorvidt en logopedundervisning bør avsluttes.

Dokumentasjon av undervisningen bør være et av kriteriene som må ligge til grunn for en slik vurdering. Margit Corneliussen belyser temaet i Statped. Skriftserie nr. 36: «Afasi og spesialundervisning. Veiledning i dokumentasjon av praksis.» Selv om dette nummeret i skriftserien har fokus på afasi, synes vi dette må være aktuelt for alle de logopediske fagområdene. Hun skriver: «Den faglige utfordringen ligger først og fremst i om det virkelig skjer en framgang i språklige ferdigheter. Deretter er det spørsmål om denne framgangen kan ha direkte sammenheng med undervisningen, eller om det kan bero

på andre mer uspesifiserte forhold, det vil si en Hawthorne-effekt.» Hun sier videre: «Ut fra den måten vi har tenkt å legge opp undervisningen, må vi bestemme oss for hva vi skal registrere og hvor lenge vi tenker opplegget skal vare.»

Ved å ta i bruk klassifikasjonssystemet International Classification of Function (ICF) som et grunnlag for felles forståelse på tvers av yrkesgrupper, vil dette kunne gi logopedene et bredere grunnlag for å vurdere om undervisningen bør fortsette. ICF gir en mulighet til å se bruker/elev ut fra et deltagerperspektiv, ut fra en aktivitets- og kroppslig/fysisk dimensjon og i denne sammenheng når det gjelder effekt av tiltak.

I Idesamling fra VOX, «Språk- og talevansker hos voksne,» leser vi følgende: «Når det gjelder effekt av tiltak kan en oppleve at selv om individet ikke har fått målbar bedring, kan det ha skjedd bedring i kommunikasjonsferdighetene slik at det kan bli et positivt målbart resultat på deltagelsesdimensjonen.»

En bruker/elev, dennes pårørende, lærer, pleiepersonell og andre som omgås vedkommende jevnlig kan oppleve vanskene på en annen måte og i andre situasjoner enn logopedene gjør, og det synes riktig at logopedene tar med seg disse erfaringene i sin vurdering. Mål må være formulert på en slik måte at det ikke blir skapt for høye eller urealistiske forventninger hos bruker/elev og deres pårørende. I Yrkesetiske retningslinjer C-1 står det: Et medlem må ikke garantere, muntlig eller skriftlig, resultatene av noen form for logopedisk undersøkelse, undervisning, behandling eller rådgivning. En faglig fundert redegjørelse for prognosen kan gis.» En bør også se på om det kan være tjenelig med en pause for så å fortsette undervisningen på et senere tidspunkt, eller den kan ta en annen form, for eksempel kan gruppeundervisning være et godt tilbud i en periode for enkelte.

Margit Corneliussen sier videre i Skriftserie nr. 26: «Belastende forhold rundt undervisningen kan påvirke beslutningen om å avslutte på et tidligere tidspunkt enn det som egentlig er forsvarlig. Det motsatte kan også være tilfelle, at ekstra hyggelige forhold gjør det vanskeligere å avslutte et tiltak til rett tid dersom mer utfordrende oppgaver venter». Igjen ser vi at faste prosedyrer for å dokumentere virkningen av undervis-

- Yrkesetikk, takk!

ningen kan gi oss et grunnlagsmateriale som kan være til hjelp i forbindelse med vanskelig vurderinger. «Vi har erfaring med at mange brukere/elever og pårørende frykter en avslutning av logopedundervisningen. Dette er mange ganger forståelig da det ofte ikke finnes noe videre tilbud i kommunene for opprettholdelse av oppnådde språk-, tale- og kommunikasjonsferdigheter. Vår oppgave blir da å skille mellom undervisning og generell språklig/kognitiv stimulering. Den generelle stimuleringen bør ivaretas av andre faggrupper i kommunen, men kanskje kan logopeden gi veiledning både når det gjelder vedkommendes språk-, tale- eller kommunikasjonsvanske og generelt om stimulering av språk-, tale og kommunikasjon.

Tidsperspektivet på en undervisning vil variere avhengig av bl.a. art og grad av vanske, om det er tilleggsvansker som hemmer språk-, tale- og kommunikasjonsutvikling og av brukerens/elevens innsikt i egen vanske, samt motivasjon for å jobbe med den. Der språk-, tale-, eller kommunikasjonsvansken er kronisk bør en vurdere ulike tiltak for vedlikehold av oppnådde språkferdigheter med utgangspunkt i vedkommen-

des eventuelle nettverk eller mangel på dette. Dersom bruker/ elev lever i et lite språkstimulerende miljø, er det viktig at kommunen setter inn tiltak og logopeden er den fagpersonen som kan begrunne dette godt faglig.

Til slutt vil vi si at etter hvert som vi har jobbet oss gjennom disse tankeprosessene som det gir å sette noe ned på papiret, har vi fått en større bevissthet rundt problematikken. Temaet inneholder mange etiske problemstillinger som bør belyses, og det er å håpe at også kommende logopeder får diskutert temaet i løpet av sin logopedutdanning. Det er mange faktorer som påvirker et undervisningsforløp og avslutningen av det, og ikke alle har vi en mulighet til å påvirke. Det er imidlertid viktig å være seg bevisst de valgene en tar når en vurderer å avslutte undervisningen og at disse er godt faglig begrunnet.

Gerd Slaatsveen, Logoped MNLL

Elsie Dalåmo, Logoped MNLL

Trondheim kommune,

Enhet for voksenopplæring avd. Logopediske senter.

NYTT MATERIELL PÅ NORSK

www.spf-norge.com

Frosken med den brede munnen

En mimikk- og lyd-fortelling der alle som deltar er aktive medspillere i fortellingen.

nok 128,-

Tor-bøker

Et utvalg bøker om Tor. Innholdsrike tekster med lydrette, korte ord og korte setninger. Stimulerer leselyst. Tilpasset LUS-nivå 5.

Tor og frosken nok 72,-
Tor kjører bil nok 72,-
Tor får et kyss nok 72,-
Tor tenner bål nok 72,-

Start - Livskunnskap for de minste

En forberedelse til Steg for Steg programmet i arbeidet med å utvikle barns sosiale og emosjonelle kompetanse. Til barn fra 1-3 år.

Veiledningshefte og hefte til samlingsstund nok 395,-

Mer informasjon og bestilling på

www.spf-norge.com

Special-pædagogisk forlag · Birk Centerpark 32 · DK-7400 Herning · Tlf +45 9712 8433 · kundeservice: kunde@prosocial.no · ekspedition@spf-herning.dk